

Матукова Д. Г.,
аспірант кафедри економіки
підприємств,
ДВНЗ «Київський національний
економічний університет
імені Вадима Гетьмана»

Matukova D. G.,
postgraduate student of
economy of enterprises of DVNZ
the «Kiev national economic
university of the name
of Vadym Get'mana», Ukraine

**СУЧАСНИЙ РОЗВИТОК
СИСТЕМИ ЕКОЛОГО-
ЕКОНОМІЧНОГО УПРАВЛІННЯ
НА ГІРНИЧО-
ЗБАГАЧУВАЛЬНИХ
ПІДПРИЄМСТВАХ**

**CURRENT DEVELOPMENT
OF ECOLOGICAL
AND ECONOMIC
MANAGEMENT IN MINING
ENTERPRISES**

Проаналізовано загальні засади створення економічного механізму природоохоронної діяльності та раціонального використання ресурсів, і визначено пріоритетні напрямки удосконалення еколого-економічного механізму гірничо-збагачувальних підприємств.

The common principles of an economic mechanism of environmental protection and rational use of resources, and set priorities for improving environmental and economic mechanism of mining companies.

Орієнтація на досягнення максимуму прибутку в практиці господарювання вітчизняних гірничо-збагачувальних комбінатів призвела до виснаження надр і підвищення навантаження на навколишнє середовище. Нераціональне використання мінерально-сировинної бази підвищує ризик зменшення обсягів виробництва залізорудної продукції, зниження якісних показників мінеральної сировини, втрату традиційних ринків збуту, зменшення валютних надходжень до бюджету держави, зниження рівня конкурентоспроможності продукції внаслідок ускладнення гірничо-геологічних умов видобутку.

Розширення масштабів виробничо-господарської діяльності гірничо-збагачувальних комбінатів (ГЗК) сприятиме збільшенню невикористаної мінеральної сировини у вигляді промислових відходів. Зазначене доводить об'єктивну необхідність вдосконалення існуючих підходів до еколого-економічного управління.

Забезпечення економічного зростання вітчизняних гірничо-збагачувальних підприємств у динамічних умовах зовнішнього середовища вимагає зменшення навантаження на навколишнє середовище, що зумовлює необхідність формуван-

ня концептуально нових підходів до еколого-економічного управління з урахуванням специфіки підприємств видобувної галузі.

Безпосередніми наслідками функціонування гірничо-збагачувальних підприємств є незворотне порушення природних режимів і складу підземних і поверхневих вод, розвиток шкідливих екзогенних геологічних процесів, підтоплення територій, деградація ґрунтів, гігантська кількість шкідливих промислових викидів, які надходять в атмосферу, водне середовище та на поверхню землі [3, с. 438].

Також одним з факторів екологічного навантаження на навколишнє середовище внаслідок функціонування гірничо-збагачувальні підприємств, є інтенсивне пилоутворення, внаслідок масових вибухів у кар'єрах і з поверхонь обезводнених відвалів [4, с. 31].

Економічне підґрунтя вирішення екологічних проблем функціонування гірничо-збагачувальних підприємств визначено законодавчо-нормативною базою, що передбачає відшкодування збитків з негативного впливу їх діяльності. Основним нормативним документом, що координує стан використання мінерально-сировинної бази, є «Кодекс України про надра» від 27.07.94 (із змінами, внесеними 07.12.2000, 12.07.2001, 20.12.2001) [1], завданням якого є забезпечення раціонального, комплексного використання надр для задоволення потреб у мінеральній сировині та інших потреб суспільного виробництва, охорони надр, гарантування при користуванні надрами безпеки людей, майна та навколишнього природного середовища. В Кодексі України про надра зазначено обов'язок користувачів надр: приводити земельні ділянки, порушені при користуванні надрами, у стан, придатний для подальшого їх використання у суспільному виробництві.

Загальні засади створення економічного механізму природоохоронної діяльності та раціонального використання ресурсів визначені також Законом України «Про охорону навколишнього природного середовища» (розділ «Економічний механізм забезпечення охорони навколишнього природного середовища») [2]. Його певною конкретизацією стосовно фінансування реабілітаційних заходів у гірничопромислових регіонах стала «Концепція поліпшення екологічного становища гірничодобувних регіонів України».

Основний принцип національної екологічної політики на період до 2020 р. полягає у посиленні ролі екологічного управління в системі державного управління України з метою досягнення рівності трьох складових розвитку (економічної, екологічної, соціальної).

Процес впровадження екологічного управління, передбачає вжиття системи заходів (законодавчо-нормативних, інституційних, організаційно-економічних тощо) щодо врахування екологічного чинника в процесі прийняття управлінських рішень.

Пріоритетними напрямками удосконалення еколого-економічного механізму гірничо-збагачувальних підприємств є наступні:

— удосконалення системи збалансованого природокористування за рахунок мінімізації вилучення з надр гірських порід і їх втрат у процесі виробництва товарної продукції;

— формування механізму перерахунку запасів, який представлений нормативними актами Державної комісії по запасах, з урахуванням інших корисних копалин, що вилучаються з надр як розкривні породи;

— створення ефективного мотиваційного механізму до раціонального використання мінерально-сировинної бази та промислових відходів, що утворюються в процесі виробництва;

— реалізація у виробництво інноваційних методів видобутку та збагачення корисних копалин, маловідходних технологій комплексного використання сировини.

Література

1. Кодекс України «Про надра» // Відомості Верховної Ради України. — 1994. — № 36. — Ст. 340.

2. Постанова Верховної Ради України «Про рекомендації парламентських слухань щодо дотримання вимог екологічного законодавства в Україні» // Відомості Верховної Ради України. — 2003. — № 25. — Ст. 182.

3. Сидоренко В. Д. Будущее горнодобывающих регионов Украины в комплексном управлении их развитием / В. Д. Сидоренко, И. С. Паранько, О. Е. Куликовская // Качество минерального сырья: (сб. науч. тр). — Кривой Рог: Оксан-принт, 2011. — С. 246—249.

4. Голярчук Н. Г., Колосов В. А. Концепция рационального природопользования в Криворожском бассейне // Качество минерального сырья. — Кривой Рог: Типография ООО «Трионик», 2008. — С. 26—39.